

Θέμα: Συμπληρωματικές οδηγίες για τη διαχείριση της ύλης της Ιστορίας της Δ΄ τάξης του Δημοτικού σχολείου

Οι οδηγίες για τη Δ΄ τάξη του Δημοτικού σχολείου για το σχολικό έτος 2019-20 διαρθρώνονται ανά Ενότητα και Κεφάλαια σύμφωνα με το σχολικό εγχειρίδιο: «Ιστορία Δ΄ Δημοτικού - Στα αρχαία χρόνια» των κ.κ. Κατσουλάκου, Καρυώτη, Λένα και Κατσάρου στηριζόμενες στο «Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Ιστορίας στις Γ΄, Δ΄, Ε και ΣΤ΄ τάξεις του Δημοτικού Σχολείου» (Υ.Α. αριθμ. 195694/Δ1/2018-ΦΕΚ 5222/Β/21-11-2018).

Για την αποτελεσματικότερη διδασκαλία του μαθήματος προτείνεται:

- **Εκτενέστερη διδασκαλία της Τοπικής Ιστορίας**

Η συγκεκριμένη Ενότητα αν και βρίσκεται στο τέλος του σχολικού βιβλίου, οι εκπαιδευτικοί δύνανται να τη διδάξουν, είτε στην αρχή είτε στο τέλος της σχολικής χρονιάς, σε ένα πλαίσιο θεματικής διδασκαλίας με την εκπόνηση Σχεδίων Εργασίας, ώστε οι μαθητές/τριες να εξοικειωθούν με τις έννοιες του τόπου, της κοινότητας και του παρελθόντος.

- **Εμπλουτισμός της διδασκαλίας με ενδεικτικές δραστηριότητες από το Πρόγραμμα Σπουδών (ΦΕΚ 5222/Β/21-11-2018)**

Με την αξιοποίηση ενδεικτικών δραστηριοτήτων από το Πρόγραμμα Σπουδών μπορεί να αναδειχθεί η φιλοσοφία του μαθήματος και να δοθεί η δυνατότητα στους/στις εκπαιδευτικούς για αυτενέργεια και εμπάθυση στις σχετικές θεματικές.

- **Χρόνος διαχείρισης της ύλης ανά Ενότητα και Κεφάλαιο**

Ο προτεινόμενος χρόνος για τη διαχείριση της ύλης είναι ενδεικτικός. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να διαμοιράσουν και να διαχειριστούν τον χρόνο για τη διδασκαλία του μαθήματος ανάλογα με τη σύνθεση της τάξης/ σχολείου/ ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος, τα ενδιαφέροντα των μαθητών/μαθητριών και τη μαθησιακή τους ετοιμότητα.

- **Ενίσχυση της βιωματικής/διερευνητικής προσέγγισης - Εμπλουτισμός της ύλης με θεματικούς φακέλους**

Προτείνεται ο εμπλουτισμός της ύλης του μαθήματος με θεματικούς φακέλους για την ενίσχυση της βιωματικής/διερευνητικής προσέγγισης. Ειδικότερα προτείνεται η υλοποίηση ενός Σχεδίου Εργασίας με θέμα: «Κυνηγοί, αγρότες, ναύτες και τεχνίτες στο προϊστορικό Αιγαίο».

Για τον σκοπό αυτό στις παρούσες οδηγίες επισυνάπτεται ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ με τον θεματικό φάκελο με θέμα: «Κυνηγοί, αγρότες, ναύτες και τεχνίτες στο προϊστορικό Αιγαίο». Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αξιοποιήσουν τον θεματικό Φάκελο προκειμένου να υποστηρίξουν την επίτευξη των διδακτικών στόχων της οικείας ενότητας.

Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί κατά την κρίση τους, θα μπορούσαν να εκπονήσουν θεματικούς Φακέλους σε άλλα θέματα τα οποία περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα Σπουδών όπως: «Ανθρώπων έργα», «Οι αρχαίοι κάνουν πόλεμο», «Οι αρχαίοι στην ειρήνη» κ.ά.

Ακολουθούν αναλυτικές οδηγίες για τη διαχείριση της ύλης ανά ενότητα και κεφάλαια του σχολικού εγχειριδίου:

Δ' Τάξη

Περιεχόμενα	Οδηγός Εκπαιδευτικού
1η Ενότητα: Γεωμετρικά Χρόνια (3 διδακτικές ώρες και 1 για Επαναληπτικό)	<p>Η 1^η Ενότητα προτείνεται να διδαχθεί σε 4 διδακτικές ώρες συμπεριλαμβανομένης και 1 ώρας για Επαναληπτικό. Ειδικότερα, είναι εφικτό να συντημηθεί η διδασκαλία των κεφαλαίων 3ο και 4ο σε 1 διδακτική ώρα λόγω ενιαίας θεματικής. Για την επεξεργασία της εν λόγω ενότητας μπορεί να γίνει αναζήτηση επιπλέον πληροφοριακού υλικού:</p> <p>→ Στο Λογισμικό «Ιστορία Γ-Δ Δημοτικού» του πρώην ΠΙ: http://www.pi-schools.gr/software/dimotiko/</p> <p>→ Στην ιστοσελίδα του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού: http://www.ime.gr/fhw/</p> <p>→ Στην ιστοσελίδα του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης και στην ενότητα Μουσειοσκευές: http://www.cycladic.gr/</p> <p>→ Στην ιστοσελίδα του Φωτόδεντρου: http://photodentro.edu.gr/, στην ενότητα Ιστορία.</p> <p>Επίσης, κρίνεται σκόπιμο στην αρχή της ενότητας και στο πλαίσιο της επίτευξης των στόχων και της φιλοσοφίας του Προγράμματος Σπουδών οι μαθητές/τριες να κατανοήσουν και να μπορέσουν να περιγράψουν τις διαφορές μεταξύ προϊστορίας και ιστορίας καθώς και να διακρίνουν τα είδη των πηγών που χρησιμοποιεί ο αρχαιολόγος και ο ιστορικός για να αντλήσουν πληροφορίες για την αρχαιότητα.</p> <p>Για την επίτευξη των ανωτέρω στόχων προτείνονται ενδεικτικά οι παρακάτω δραστηριότητες:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Αναφορά σε ιστορικά γεγονότα και η μελέτη παράλληλων χρονογραμμών με τις βασικές εξελίξεις κατά τη διάρκεια των προϊστορικών και των ιστορικών χρόνων, με τις χρονικές τομές και σημαντικά γεγονότα της αρχαιότητας (ομηρικά έπη, αποικισμοί, Ολυμπιακοί Αγώνες, Περσικοί πόλεμοι, Ακρόπολη Αθηνών, Πελοποννησιακός Πόλεμος, εκστρατεία Αλέξανδρου κλπ). - Συζήτηση για τον ρόλο των γραπτών κειμένων στην μελέτη της ιστορίας σε σχέση με τα αρχαιολογικά

<p>1. Κεφ. 1^ο: Η κάθοδος των Δωριέων (1 ώρα)</p> <p>2. Κεφ. 2ο: Οι Έλληνες δημιουργούν αποικίες (1 ώρα)</p> <p>3. Κεφ. 3ο: Η ποίηση και η θρησκεία των Ελλήνων και κεφ. 4^ο: Η τέχνη και η γραφή (1 ώρα, περιληπτική προσέγγιση)</p> <p>4. 1^ο Επαναληπτικό (1 ώρα)</p>	<p>ευρήματα. -Και τέλος, να δοθεί στους μαθητές/τριες ένα φύλλο εργασίας με πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές (αρχαιολογικά ευρήματα, ομηρικά έπη, επιγραφές και αναφορές σύγχρονων μελετητών) με σκοπό οι μαθητές να τις ταξινομήσουν.</p> <p>Ειδικότερα για κάθε κεφάλαιο προτείνεται:</p> <p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στο Παράθεμα 2 κι επιπλέον να γίνει συσχέτιση με το σήμερα, το προσφυγικό ζήτημα και τις διαχρονικές αιτίες των μετακινήσεων πληθυσμών. <u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία της Εργασίας 2.</p> <p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στο Παράθεμα 1 κι επιπλέον να τονιστούν οι πιθανές αιτίες της μετακίνησης των πληθυσμών, στην αλληλεπίδραση μεταξύ των πολιτισμών και στην καλλιέργεια νέων μορφωμάτων ζωής και πολιτισμού. <u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία της Εργασίας 2.</p> <p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Σε αυτή τη διδακτική ώρα προτείνεται από το 3^ο κεφ. να δοθεί έμφαση μόνο σε όσα αναφέρονται στην ποίηση, καθώς τα σχετικά με τη θρησκεία και τους θεούς τα έχουν μελετήσει οι μαθητές/τριες στην Ιστορία της Γ' Δημοτικού κι από τα Παραθέματα προτείνεται να δοθεί έμφαση στο 3ο. Ακόμη, προτείνεται να γίνει συνοπτική παρουσίαση από τον/την εκπαιδευτικό του κεφ. 4 κι από τα Παραθέματα να δοθεί έμφαση στο 2. <u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία των Εργασιών 1 και 2 του κεφ. 4. Για την Εργασία 2 μπορεί να γίνει και αξιοποίηση του μαθήματος των Εικαστικών.</p> <p>Στο τέλος της ενότητας και σε συνεργασία με τον/την εκπαιδευτικό του μαθήματος της Αισθητικής Αγωγής προτείνονται ενδεικτικά</p>
--	--

	<p>στον/στην εκπαιδευτικό οι παρακάτω δραστηριότητες:</p> <p>-Μελέτη μεταφρασμένων αποσπασμάτων από τα ομηρικά έπη αναφορικά με τα χαρακτηριστικά της περιόδου (βασιλεία, ταφικά έθιμα, πόλεμος) και σύγκρισή τους με τα δεδομένα της προϊστορικής περιόδου.</p> <p>-Να δοθεί στους/στις μαθητές/τριες ένα Φύλλο εργασίας ή η δημιουργία κολάζ με χαρακτηριστικά αντικείμενα της Γεωμετρικής περιόδου (χρηστικά αγγεία, ταφικοί αγγεία, ομοιώματα ναών, πυξίδες) και αφού γίνει συζήτηση για τη χρήση τους (θρησκευτική, καθημερινότητα, ταφική) και τις πληροφορίες που παρέχουν οι παραστάσεις τους (ταφικά έθιμα, πόλεμος, μυθολογία), τα παιδιά θα δημιουργήσουν τα δικά τους έργα, με βάση το υλικό που έχουν μελετήσει, ζωγραφίζοντας αγγεία με γεωμετρικά σχέδια και ανθρωπόμορφες παραστάσεις με σχήματα.</p>
<p>2^η Ενότητα: Αρχαϊκά Χρόνια (9 διδακτικές ώρες και 1 για Επαναληπτικό)</p>	<p>Η 2η Ενότητα προτείνεται να διδαχθεί σε 10 διδακτικές συμπεριλαμβανομένης και 1 ώρας για Επαναληπτικό. Ειδικότερα, είναι εφικτό να συντημηθεί η διδασκαλία των κεφαλαίων 8ο και 9ο σε 1 διδακτική ώρα, λόγω ενιαίας θεματικής. . Σε κάθε περίπτωση, ο/η εκπαιδευτικός δίνεται να διαχειριστεί τις ενότητες εντός των 10 διδακτικών ωρών, με βάση τη δυναμική και τις ανάγκες της τάξης του.</p> <p>Για την επεξεργασία της εν λόγω ενότητας μπορεί να γίνει αναζήτηση επιπλέον πληροφοριακού υλικού:</p> <p>→Στο Λογισμικό Ιστορία Γ-Δ Δημοτικού του πρώην ΠΙ: http://www.pi-schools.gr/software/dimotiko/</p> <p>→Στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Πολιτισμού: http://odysseus.culture.gr/a/1/11/ga110.html</p> <p>→Στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου: http://www.schools.ac.cy/klimakio/Themata/istoria/d_taxi_archaiki_epochi.html</p> <p>→Στην ιστοσελίδα του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού: http://www.ime.gr/chronos/04/gr/index.html</p> <p>→Στην ιστοσελίδα του Φωτόδεντρου: http://photodentro.edu.gr/, στην ενότητα Ιστορία.</p>

<p>1. Κεφ. 5^ο: Νέες αποικίες των Ελλήνων (1 ώρα)</p>	<p>Ειδικότερα για κάθε κεφάλαιο προτείνεται:</p> <p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στο Παράθεμα 2 κι επιπλέον να γίνει συσχέτιση με το σήμερα, τη μετανάστευση για οικονομικο-κοινωνικούς ή/και πολιτικούς λόγους. Επίσης, να τονιστεί ο οργανωμένος χαρακτήρας (διαδικασία) και η σημασία (συνέπειες) του ελληνικού αποικισμού αυτής της περιόδου, καθώς και η διαφορά του από αυτόν της προηγούμενης περιόδου.</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία των Εργασιών 1 και 3.</p> <p>Προτεινόμενη ενδεικτική δραστηριότητα:</p> <p>-Παιχνίδι ρόλων: Οι μαθητές/τριες συζητούν γιατί πρέπει να μεταναστεύσουν, ρωτούν το μαντείο για την καταλληλότερη τοποθεσία, οργανώνουν την τελετή αναχώρησης, μεταφέρουν τον βωμό και το «ιερό πυρ» στη νέα πατρίδα.</p>
<p>2. Κεφ. 6ο: Τα πολιτεύματα στην αρχαία Ελλάδα (1 ώρα)</p>	<p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στο Παράθεμα 2 και να τονιστεί η εξέλιξη των πολιτευμάτων (αριστοκρατία, τιμοκρατία, ολιγαρχία, ισονομία, δημοκρατία), τα χαρακτηριστικά τους, ώστε οι μαθητές/τριες να επιχειρήσουν τις μεταξύ τους συγκρίσεις.</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία των Εργασιών 1 και 2.</p> <p>Επίσης, στο πλαίσιο της επίτευξης των στόχων και της φιλοσοφίας του Προγράμματος Σπουδών ενδεικτικά προτείνονται οι παρακάτω δραστηριότητες:</p> <p>-Η δημιουργία εννοιολογικού χάρτη με τις διαφορές των πολιτευμάτων. Ακροστιχίδες, αντιστοιχίσεις, σταυρόλεξα, πίνακες διπλής εισόδου.</p> <p>-Παιχνίδι ρόλων με θέμα «Σκέφτομαι και λειτουργώ ως πολίτης στο πλαίσιο της δημοκρατίας /ολιγαρχίας / αριστοκρατίας/ τυραννίδας» μετά από συζήτηση για τα χαρακτηριστικά των πολιτευμάτων και την επίδρασή τους στη ζωή των ανθρώπων.</p>

<p>3. Κεφ. 7ο: Οι δεσμοί που ένωναν τους Έλληνες (1 ώρα)</p>	<p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στα Παραθέματα 2 και 4 και να τονιστεί η αξία των πανελληνίων αγώνων και η σημασία τους.</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία των Εργασιών 1 και 3.</p> <p>Προτεινόμενη ενδεικτική δραστηριότητα:</p> <p>-Παρατήρηση αναπαραστάσεων για τα ολυμπιακά αθλήματα σε αρχαιολογικά ευρήματα και εντοπισμός ομοιοτήτων και διαφορών με τα σημερινά αθλήματα. Έπειτα, συζήτηση για τη σημασία του αθλητισμού και των Ολυμπιακών Αγώνων κατά την αρχαιότητα και τους λόγους αναβίωσής τους στη σύγχρονη εποχή.</p>
<p>4. Κεφ. 8ο: Η τέχνη της αρχαϊκής εποχής και κεφ. 9^ο: Τα γράμματα (1 ώρα, περιληπτική προσέγγιση)</p>	<p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Σε αυτή τη διδακτική ώρα προτείνεται τα δύο κεφάλαια να παρουσιαστούν συνοπτικά από τον/την εκπαιδευτικό. Από τα Παραθέματα του 8^{ου} κεφ. να δοθεί έμφαση στο 1^ο και από εκείνα του 9^{ου} κεφ. επίσης στο 1^ο. Επιπλέον, να τονιστεί η σημασία των έργων τέχνης της συγκεκριμένης εποχής, τα οποία αποτελούν αντικείμενο παγκόσμιου θαυμασμού ακόμη και σήμερα.</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση από το κεφ. 8 στην επεξεργασία της Εργασίας 1 και από το κεφ. 9 της Εργασίας 3.</p> <p>Επίσης, Στο πλαίσιο επίτευξης των στόχων και της φιλοσοφίας του Προγράμματος Σπουδών, ενδεικτικά προτείνονται οι παρακάτω δραστηριότητες:</p> <p>-Μελέτη οπτικών πηγών (εικόνων και βίντεο) από την αρχαϊκή γλυπτική, κεραμική και μικροτεχνία (τεχνουργήματα) και συζήτηση για τα χαρακτηριστικά και τις χρήσεις τους.</p> <p>Εναλλακτικά: επίσκεψη σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία, καθώς επίσης έρευνα σε ομάδες για ζητήματα που αφορούν στην αρχιτεκτονική, τη γλυπτική, τη θρησκεία και την καθημερινή ζωή με αφορμή συγκεκριμένα αρχαιολογικά ευρήματα.</p> <p>-Εικαστική δραστηριότητα: Οι μαθητές/τριες επιλέγουν παραστάσεις αγγείων και δημιουργούν τα δικά τους μελανόμορφα ή ερυθρόμορφα αγγεία βάφοντας με κόκκινη ή μαύρη κηρομπογιά τις</p>

<p>5. Κεφ. 10ο: Σπάρτη: Η κοινωνία και το πολίτευμα (1 ώρα)</p>	<p>φιγούρες και το φόντο διαφορετικών τύπων αρχαίων αγγείων.</p> <p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στα Παραθέματα 1 και 3 και να τονιστεί η σημασία της κοινωνικής και πολιτικής οργάνωσης της Σπάρτης.</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία των Εργασιών 1 και 2.</p>
<p>6. Κεφ. 11ο: Σπάρτη: Η ζωή στην πόλη (1 ώρα)</p>	<p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στα Παραθέματα 3 και 1 και να τονιστεί ο τρόπος ζωής στο πλαίσιο της σπαρτιατικής πόλης-κράτους, με έμφαση στην ολιγαρχική οργάνωση, στο ρόλο των περιοίκων και των ειλώτων και στη θέση της γυναίκας.</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία των Εργασιών 1 και 4.</p>
<p>7. Κεφ. 12ο: Το παλιό πολίτευμα της Αθήνας (1ώρα)</p>	<p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στο Παράθεμα 1 και να τονιστεί η σημασία της μετάβασης της Αθήνας από τη βασιλεία στην αριστοκρατία.</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία των Εργασιών 2 και 3.</p>
<p>8. Κεφ. 13ο: Οι νόμοι του Σόλωνα. Ο Πεισίστρατος γίνεται τύραννος (1 ώρα)</p>	<p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στο Παράθεμα 1 και να τονιστεί η σημασία της εδραίωσης του δημοκρατικού πολιτεύματος στην Αθήνα, ως αποτέλεσμα μιας μακρόχρονης πορείας κοινωνικών και οικονομικών συγκρούσεων και εξελίξεων.</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία των Εργασιών 1 και 3.</p>
<p>9. Κεφ. 14ο: Ο Κλεισθένης θεμελιώνει τη δημοκρατία (1 ώρα)</p>	<p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στο Παράθεμα 2 και να τονιστεί η σημασία των μεταρρυθμίσεων του Κλεισθένη.</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία των Εργασιών 1 και 3.</p>

<p>10. 2° Επαναληπτικό (1 ώρα)</p>	<p>Εκτός από την επιλογή από τον/την εκπαιδευτικό δραστηριοτήτων από το Τετράδιο Εργασιών προτείνονται επίσης ενδεικτικά οι παρακάτω δραστηριότητες:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Σύγκριση του πολιτεύματος της ολιγαρχίας στη Σπάρτη με το πολίτευμα της δημοκρατίας στην Αθήνα και επισήμανση των ομοιοτήτων και των διαφορών. -Δημιουργία Φύλλου εργασίας με πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές (αρχαιολογικά ευρήματα, επιγραφές και αναφορές σύγχρονων μελετητών) με σκοπό οι μαθητές/τριες να παραγάγουν ιστορικές αφηγήσεις για όψεις της αρχαϊκής περιόδου σχετικά με ζητήματα οργάνωσης και διοίκησης των πόλεων-κρατών (πολιτεύματα, στρατός-φάλαγγα, κοινωνικές τάξεις). -Δραματοποίηση –Παιχνίδι ρόλων με θέμα «Σκέφτομαι και λειτουργώ ως πολίτης». Παραγωγή ιστορικού αφηγήματος: Ένας Σπαρτιάτης και ένας Αθηναίος αφηγούνται ο ένας στον άλλο μια μέρα στην πόλη τους.
<p>3η Ενότητα: Κλασικά Χρόνια (18 διδακτικές ώρες και 1 για Επαναληπτικό)</p>	<p>Η Ενότητα προτείνεται να διδαχθεί σε 20 διδακτικές ώρες συμπεριλαμβανομένων και 2 ωρών για Επαναληπτικό. Το κεφ. 28 μπορεί να διδαχθεί μαζί με το κεφ. με το κεφ. 29 λόγω ενιαίας θεματικής. Για την περαιτέρω επεξεργασία της εν λόγω ενότητας μπορεί να γίνει αναζήτηση επιπλέον πληροφοριακού υλικού:</p> <ul style="list-style-type: none"> →Στο Λογισμικό Ιστορία Γ-Δ Δημοτικού του πρώην ΠΙ: http://www.pi-schools.gr/software/dimotiko/ →Στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Πολιτισμού: http://odysseus.culture.gr/a/1/11/ga110.html →Στην ιστοσελίδα του Μουσείου Μπενάκη Μουσείο Μπενάκη: http://www.benaki.gr/index.asp?lang=gr&id=303010101&sid=124 →Στην ιστοσελίδα του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού: http://www.ime.gr/chronos/04/gr/index.html →Στην ιστοσελίδα του Φωτόδεντρου: http://photodentro.edu.gr/, στην ενότητα Ιστορία. <p>Ειδικότερα: Η υποενότητα ΠΕΡΣΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ προτείνεται να</p>

<p>• ΠΕΡΣΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ (5 ώρες)</p>	<p>διδαχθεί σε 5 ώρες και να δοθεί έμφαση στο ότι η ιωνική επανάσταση ήταν αποτέλεσμα της κρίσης των πολιτικοοικονομικών σχέσεων μεταξύ της περσικής μοναρχίας και των ελληνικών πόλεων της Μ. Ασίας και της επεκτατικής πολιτικής της περσικής μοναρχίας. Επίσης, κατά τη διδασκαλία της Ενότητας -στο πλαίσιο της επίτευξης των στόχων και της φιλοσοφίας του Προγράμματος Σπουδών- να δοθεί έμφαση:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Στο να αντιληφθούν οι μαθητές/τριες τις διαφορές ανάμεσα στον ελληνικό και στον περσικό κόσμο σε πολιτικό, κοινωνικό και πολιτισμικό επίπεδο. -Στην ανάλυση των συνθηκών, των διαφορών και των ομοιοτήτων των πολεμικών συγκρούσεων σε στεριά και θάλασσα και να τις συγκρίνουν με το παρόν. -Στο να προβληματιστούν οι μαθητές/τριες για τις επιπτώσεις του πολέμου στη ζωή των ανθρώπων μελετώντας κρίσιμες καταστάσεις από τους Περσικούς Πολέμους. <p>Προτεινόμενες ενδεικτικές δραστηριότητες:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Μελέτη χρονογραμμής με τα βασικά γεγονότα των Περσικών Πολέμων και μελέτη ιστορικού χάρτη για την τοποθέτηση των υποκειμένων της δράσης στον ιστορικό χώρο της αρχαιότητας (Ανατολή–Μεσόγειος). -Δημιουργία εννοιολογικού χάρτη με αξιοποίηση στοιχείων για τον χώρο, τον χρόνο, τα αίτια, τα αποτελέσματα και τους πρωταγωνιστές των φάσεων του πολέμου.
<p>1. Κεφ. 15ο: Το περσικό κράτος και οι Έλληνες της Μ. Ασίας (1 ώρα)</p>	<p><u>Βιβλίο Μαθητή</u>: Προτείνεται να δοθεί έμφαση στα Παραθέματα 1 και 2 και να επιχειρηθεί σύγκριση μεταξύ της εκπαίδευσης των παιδιών στην Ελλάδα και την Περσία.</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών</u>: Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία της Εργασίας 3.</p>
<p>2. Κεφ. 16ο: Ο περσικός κίνδυνος – Η μάχη του Μαραθώνα (1 ώρα)</p>	<p><u>Βιβλίο Μαθητή</u>: Προτείνεται να δοθεί έμφαση στα Παραθέματα 2 και 3 και να τονιστεί ότι η αριθμητική υπεροχή δεν είναι πάντα το κριτήριο για την έκβαση τις νίκης.</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών</u>: Προτείνεται να δοθεί έμφαση</p>

<p>3. Κεφ. 17ο: Η μάχη των Θερμοπυλών (1 ώρα)</p>	<p>στην επεξεργασία των Εργασιών 2 και 3.</p> <p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στα Παραθέματα 2, 3 και 4 και να τονιστεί ο ρόλος που έπαιξε ο Εφιάλτης για την έκβαση της μάχης.</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία των Εργασιών 1 και 2.</p>
<p>4. Κεφ. 18ο: Η ναυμαχία της Σαλαμίνας (1 ώρα)</p>	<p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στα Παραθέματα 1 και 2 και να τονιστεί το στρατηγικό τέχνασμα του Θεμιστοκλή με το οποίο μπόρεσε να υλοποιήσει το σχέδιό του.</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία της Εργασίας 3.</p>
<p>5. Κεφ. 19ο: Η μάχη των Πλαταιών και η ναυμαχία της Μυκάλης (1 ώρα)</p>	<p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στα Παραθέματα 3 και 2 και να επιχειρηθεί να αξιολογήσουν οι μαθητές τη σημασία των γεγονότων για τη διαμόρφωση μιας αίσθησης κοινής ταυτότητας του ελληνικού κόσμου ενόψει του «ασιατικού κινδύνου».</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία της Εργασίας 3.</p>
<p>• ΧΡΥΣΟΣ ΑΙΩΝΑΣ (5 ώρες)</p>	<p>Η υποενότητα ΧΡΥΣΟΣ ΑΙΩΝΑΣ προτείνεται να διδαχθεί σε 5 διδακτικές ώρες και να δοθεί έμφαση στην εκδήλωση ανταγωνισμού των πόλεων-κρατών για την επιβολή ηγεμονίας τους στην Ελλάδα, καθώς και στα αποτελέσματα αυτού του ανταγωνισμού. Επιπλέον, στην κατανόηση βασικών εννοιών όπως συμμαχία-ηγεμονία, στα βασικά χαρακτηριστικά της αθηναϊκής δημοκρατίας, το παγκόσμιο χαρακτήρα των έργων τέχνης της εποχής και στη διαχρονική σημασία του ελληνικού πολιτισμού.</p>
<p>6. Κεφ. 20ο: Η Αθήνα γίνεται η πιο ισχυρή δύναμη (1 ώρα)</p>	<p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στο Παράθεμα 1 και να τονιστεί η σημασία της εκδήλωσης ανταγωνισμού των ελληνικών πόλεων-κρατών για την επιβολή της ηγεμονίας τους στην</p>

<p>7. Κεφ. 21ο: Το πολίτευμα και η κοινωνία της Αθήνας στα χρόνια του Περικλή (1 ώρα)</p>	<p>Ελλάδα μετά τα μηδικά και τη σύσταση της Αθηναϊκής/ Δηλιακής Συμμαχίας.</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία των Εργασιών 2 και 3.</p> <p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στο Παράθεμα 2 και να τονιστούν τα βασικά χαρακτηριστικά της Αθηναϊκής Δημοκρατίας.</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία της Εργασίας 3, η οποία μπορεί να αποτελέσει και θέμα Σχεδίου Εργασίας.</p> <p>Επίσης, στο πλαίσιο της επίτευξης των στόχων και της φιλοσοφίας του Προγράμματος Σπουδών προτείνονται ενδεικτικά οι παρακάτω δραστηριότητες:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Δημιουργία εννοιολογικού χάρτη με τα χαρακτηριστικά του δημοκρατικού πολιτεύματος (θεσμοί, όργανα, δικαστήρια, αρμοδιότητες, εξουσίες). -Μελέτη μικρών αποσπασμάτων από γραπτές πηγές (π.χ. Αριστοτέλης, Πλούταρχος) για την Αθηναϊκή Δημοκρατία και αρχαιολογικών αντικειμένων (όστρακα οστρακισμού, επιγραφές) και συζήτηση για τις συγκλίσεις και τις αποκλίσεις της αθηναϊκής δημοκρατίας με τις σημερινές. -Καταγραφή των κύριων χαρακτηριστικών της αθηναϊκής και της σύγχρονης δημοκρατίας σε δίσηλο πίνακα. -Δημιουργία κοινωνικής πυραμίδας της Αρχαίας Αθήνας (πολίτες, μέτοικοι, δούλοι, γυναίκες) και σχολιασμός της.
<p>8. Κεφ. 22ο: Η καθημερινή ζωή και η εκπαίδευση των Αθηναίων (1 ώρα)</p>	<p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στο Παράθεμα 2 και να τονιστούν τα βασικά στοιχεία καθημερινού βίου και πολιτισμού των αρχαίων Αθηναίων.</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία των Εργασιών 1 και 3.</p> <p>Επίσης, στο πλαίσιο επίτευξης των στόχων και της φιλοσοφίας του Προγράμματος Σπουδών προτείνονται ενδεικτικά οι παρακάτω δραστηριότητες:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Μελέτη οπτικών πηγών (από την αρχαία ελληνική τέχνη) και δευτερογενών γραπτών πηγών για τη θέση της γυναίκας και των δούλων στην αρχαία

<p>9. Κεφ. 23ο: Ο χρυσός αιώνας της τέχνης (1 ώρα)</p>	<p>Αθήνα και εξαγωγή συμπερασμάτων. -Συζήτηση σε ομάδες για την εκπαίδευση των παιδιών στην Αθήνα και τη Σπάρτη και για τις διαφορές με τα σύγχρονα εκπαιδευτικά συστήματα.</p> <p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στο Παράθεμα 1 και να τονιστεί ότι τα έργα αρχιτεκτονικής και γλυπτικής τέχνης του χρυσού αιώνα είναι αποτέλεσμα προηγμένης γνώσης της γεωμετρίας, των κανόνων συμμετρίας καθώς και της ανατομίας.</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία των Εργασιών 1 και 2. Επίσης, στο πλαίσιο της επίτευξης των στόχων και της φιλοσοφίας του Προγράμματος Σπουδών ενδεικτικά προτείνονται οι παρακάτω δραστηριότητες:</p> <p>-Παρατήρηση οπτικών και ψηφιακών πηγών για την αρχιτεκτονική, γλυπτική, κεραμική της περιόδου, συζήτηση για τα χαρακτηριστικά τους και εξαγωγή συμπερασμάτων για τις χρήσεις τους.</p> <p>Εναλλακτικά: Επίσκεψη σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία της περιοχής και αναζήτηση, έρευνα και μελέτη επιλεγμένων εκθεμάτων σχετικών με τις κοινωνικές, πολιτικές, θρησκευτικές και καθημερινές ανάγκες των ανθρώπων.</p> <p>-Παρακολούθηση σε βίντεο της ψηφιακής αναπαράστασης της Ακρόπολης (ενδεικτικά: https://www.youtube.com/watch?v=1T4x-WVEVb4) και καταγραφή σε φύλλο εργασίας των οικοδομημάτων της. Εναλλακτικά: Αξιοποίηση της μουσειοσκευής του Κέντρου Μελετών Ακρόπολης για το ίδιο θέμα ή βιβλίων για παιδιά (π.χ. Κ. Χατζηασλάνη,(2000), Περίπατοι στον Παρθενώνα. Ίδρυμα Μελίνα Μερκούρη, Μ. Κορρές, (1994), Από την Πεντέλη στον Παρθενώνα. Αθήνα: Μέλισσα).</p> <p>-Συζήτηση για τους τεχνίτες και την τεχνολογία της εποχής, τα υλικά και το κόστος κατασκευής των οικοδομημάτων της Ακρόπολης.</p> <p>-Μελέτη (σύντομων δευτερογενών) γραπτών πηγών και οπτικών πηγών σχετικών με την ενδυμασία, τη διατροφή, τα σπίτια, τις γιορτές και τα συμπόσια στην Αρχαία Ελλάδα. Σύνθεση σύντομης ιστορίας</p>
---	--

<p>10. Κεφ. 24ο: Η Αθήνα γίνεται σχολείο της Ελλάδας (1 ώρα)</p> <p>• ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ (4 ώρες)</p> <p>11. Κεφ. 25ο: Αιτίες και αφορμές του πολέμου (1 ώρα)</p> <p>12. Κεφ. 26ο: Οι κυριότερες φάσεις του πολέμου (1 ώρα)</p>	<p>για ένα συμπόσιο σε αθηναϊκό σπίτι. Εναλλακτικά: θεατρικό παιχνίδι αναπαράστασης ενός αρχαίου συμποσίου.</p> <p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στο Παράθεμα 2 και να τονιστεί η αξία σημαντικών ανθρώπων των γραμμάτων για τους οποίους γίνεται λόγος ακόμη και σήμερα.</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία των Εργασιών 2 και 3.</p> <p>Η υποενοότητα ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ προτείνεται να διδαχθεί σε 4 διδακτικές ώρες και δοθεί έμφαση στα αίτια, τις αφορμές και τα αποτελέσματα του πολέμου μέσα από τη συζήτηση για τις πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες την εποχή του Πελοποννησιακού Πολέμου. Επίσης, οι μαθητές/τριες να στοχαστούν για τις επιπτώσεις/συνέπειες του Πελοποννησιακού Πολέμου στη ζωή των ανθρώπων (καθημερινότητα, πολίτευμα, οικονομία, επιβίωση) μέσα από την περίπτωση του Πελοποννησιακού Πολέμου.</p> <p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στο Παράθεμα 1 και να αναδειχθεί η βασική αιτία του Πελοποννησιακού πολέμου.</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία της Εργασίας 2.</p> <p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στα Παραθέματα 1 και 3 και να τονιστούν με αφορμή τον Πελοποννησιακό πόλεμο οι καταστροφικές συνέπειες που έχει ένας πόλεμος, ιδίως ένας εμφύλιος πόλεμος. Μπορεί να γίνει και παραλληλισμός με τη σημερινή κατάσταση στη Συρία.</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία της Εργασίας 2.</p> <p>Ενδεικτική προτεινόμενη δραστηριότητα: -Μελέτη χάρτη με τις πόλεις-κράτη που είχαν εμπλοκή στον πόλεμο και τις περιοχές που αυτός</p>
--	--

<p>13. Κεφ. 27ο: Η ηγεμονία της Σπάρτης (1 ώρα)</p>	<p>διεξήχθη (Αττική, Μακεδονία, Σικελία, Ελλάς, Ελλήσποντος).</p> <p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στο Παράθεμα 2 και να τονιστούν τα βασικά στοιχεία της ηγεμονίας της Σπάρτης.</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία των Εργασιών 1 και 3.</p> <p>Στο πλαίσιο επίτευξης των στόχων και της φιλοσοφίας του Προγράμματος Σπουδών, προτείνονται ενδεικτικά οι παρακάτω δραστηριότητες :</p> <p>-Μελέτη (σύνομων) πρωτογενών και δευτερογενών γραπτών πηγών και συζήτηση για τις συνέπειες του πολέμου για την Αθήνα, την Σπάρτη (Σπαρτιατική Ηγεμονία) και τον υπόλοιπο ελληνικό κόσμο (διαμάχες, παρεμβάσεις Περσών).</p> <p>-Μελέτη σχετικών οπτικών, οπτικοακουστικών ή γραπτών πηγών και δραστηριότητες ενσυναίσθησης, επιχειρηματολογίας ή παραγωγής προφορικού ή γραπτού ιστορικού λόγου, με αφορμή επίμαχα ή τραυματικά ζητήματα του πολέμου: α) οι δυσκολίες στην καθημερινή ζωή στην Αθήνα την εποχή του λοιμού και οι ανθρώπινες απώλειες, β) οι βιαιότητες των Αθηναίων εναντίον των κατοίκων της Μήλου ως παραδειγματική τιμωρία για την τήρηση ουδετερότητας και γ) οι βίαιες πρακτικές του καθεστώτος (Τριάντα Τύρανοι) που εγκαθίδρυσαν οι Σπαρτιάτες στην ηττημένη Αθήνα.</p>
<p>14. Κεφ. 28ο: Η Θήβα και η βοιωτική συμμαχία και κεφ. 29^ο: Η Ηγεμονία της Θήβας (1 ώρα, περιληπτική προσέγγιση)</p>	<p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Σε αυτή τη διδακτική ώρα προτείνεται τα δύο κεφάλαια να παρουσιαστούν συνοπτικά από τον/την εκπαιδευτικό. Από τα Παραθέματα του 28ου κεφ. να δοθεί έμφαση στο 3ο και από εκείνα του 29ου κεφ. επίσης στο 1^ο και στο 2^ο. Επιπλέον, να επιχειρηθεί οι μαθητές να συγκρίνουν την Ηγεμονία της Θήβας με αυτήν της Σπάρτης και να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές.</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία των Εργασιών 2 από το 28^ο κεφ. και 1 και 2 από το 29^ο αντίστοιχα.</p>

<p>• ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ (4 ώρες)</p>	<p>Η υποενοότητα ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ προτείνεται να διδαχθεί σε 4 διδακτικές ώρες. Δίνεται έμφαση στη διαπολιτισμική διάσταση της αυτοκρατορίας του Μ. Αλέξανδρου (την τέχνη, τη γλώσσα, τον πολιτισμό, την οικονομία, σε Ευρώπη, Αφρική και Ασία). Οι μαθητές να συγκρίνουν τον τρόπο ζωής (ψυχαγωγία, θρησκεία, αγωγή νέων, θέση της γυναίκας) στις πόλεις της Ανατολής με αυτόν στις πόλεις του ελλαδικού χώρου. Ακόμα, για να κατανοήσουν οι μαθητές/τριες την αύξηση της δύναμης της Μακεδονίας και της μετατροπής της σε ισχυρό κράτος, προτείνεται η μελέτη χάρτη και χρονογραμμής με θέμα την εξέλιξη του κράτους της Μακεδονίας από τον 7^ο έως τον 4^ο αιώνα. Περιγραφή της γεωγραφικής του θέσης και των συνόρων του.</p>
<p>15. Κεφ. 30ο: Η Μακεδονία, μια νέα ελληνική δύναμη (1 ώρα)</p>	<p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στα Παραθέματα 2 και 3. Το Παράθεμα 3 μπορεί να αξιοποιηθεί και ως θέμα Σχεδίου Εργασίας. Επιπλέον, να τονιστεί η χαρισματική προσωπικότητα του Φιλίππου. <u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία των Εργασιών 1 και 3.</p>
<p>16. Κεφ. 31ο: Ο Μ. Αλέξανδρος καταλαμβάνει τη Μ. Ασία και την Αίγυπτο (1ώρα)</p>	<p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στο Παράθεμα 2 και να τονιστούν οι κυριότεροι σταθμοί της εκστρατείας του Μ. Αλεξάνδρου. <u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία των Εργασιών 1 και 2.</p>
<p>17. Κεφ. 32ο: Η πορεία προς την Ινδία. Το τέλος της εκστρατείας (1 ώρα)</p>	<p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση και στα 3 Παραθέματα και να τονιστεί η προσωπικότητα του Μ. Αλεξάνδρου ως ηγέτη αλλά και η σημασία της επέκτασης του ελληνισμού στην Ανατολή, τόσο για τους λαούς της Ανατολής όσο και για τους Έλληνες. <u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία των Εργασιών 1 και 3. Προτεινόμενες ενδεικτικές δραστηριότητες: -Παρατήρηση συμβατικού ή ψηφιακού χάρτη και καταγραφή των πόλεων που ίδρυσε ο Μ.</p>

<p>18. Κεφ. 33ο: Ο θάνατος του Μ. Αλεξάνδρου (1 ώρα)</p> <p>19. 3^ο Επαναληπτικό (1 ώρα)</p>	<p>Αλέξανδρος. Σχολιασμός της σημασίας της ίδρυσης των πόλεων για τον εξελληνισμό της Ασίας.</p> <p>Έρευνα σε ομάδες για την επιρροή του Μ. Αλεξάνδρου μετά την εποχή του ως σήμερα και εντοπισμός χαρακτηριστικών περιπτώσεων όπως τα ονόματα πόλεων, ανθρώπων, τη ζωγραφική, τη λογοτεχνία, το θέατρο σκιών (Καραγκιόζης), τη λαϊκή τέχνη, τον κινηματογράφο.</p> <p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στα Παραθέματα 2 και 3 και να τονιστεί η συμβολή του Μ. Αλεξάνδρου στην ιστορία, την τέχνη, τη γλώσσα, τον πολιτισμό, την οικονομία στην Ευρώπη, Αφρική και Ασία.</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία των Εργασιών 2 και 3.</p> <p>Προτείνεται η διάθεση 1 διδακτικής ώρας για Επαναληπτικό στην εν λόγω Ενότητα.</p>
<p>4η Ενότητα: Ελληνιστικά Χρόνια (3 διδακτικές ώρες και 1 για Επαναληπτικό)</p> <p>• ΟΙ ΔΙΑΔΟΧΟΙ ΤΟΥ Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ (3 ώρες)</p>	<p>Η 4η Ενότητα προτείνεται να διδαχθεί σε 6 διδακτικές ώρες, συμπεριλαμβανομένης και 1 ώρας για Επαναληπτικό- Ειδικότερα, είναι εφικτό να συντημηθεί η διδασκαλία των κεφαλαίων 36 και 37 σε 1 διδακτική ώρα λόγω συγγενούς θεματικής. Το κεφ. 35^ο προτείνεται να μην διδαχθεί. Στην εν λόγω ενότητα προτείνεται να δοθεί έμφαση στη μετακίνηση πληθυσμών, τη διαπολιτισμική διάσταση των ελληνιστικών βασιλείων και να γίνει παραλληλισμός με το σήμερα.</p> <p>Για την επεξεργασία της εν λόγω ενότητας μπορεί να γίνει αναζήτηση επιπλέον πληροφοριακού υλικού:</p> <p>→ Στο Λογισμικό Ιστορία Γ-Δ Δημοτικού του πρώην ΠΙ: http://www.pi-schools.gr/software/dimotiko/</p> <p>→ Στην ιστοσελίδα του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού: http://www.ime.gr/chronos/06/gr/index.html</p> <p>→ Στην ιστοσελίδα του Φωτόδεντρου: http://photodentro.edu.gr/, στην ενότητα Ιστορία.</p> <p>Ειδικότερα για κάθε κεφάλαιο προτείνεται:</p> <p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στα</p>

<p>1. Κεφ. 34^ο: Η αυτοκρατορία του Μ. Αλεξάνδρου χωρίζεται (1 ώρα)</p>	<p>Παραθέματα 1 και 2. Επιπλέον, να τονιστεί η σημασία της διαίρεσης της αυτοκρατορίας του Μ. Αλεξάνδρου σε ελληνιστικά βασίλεια (Αντιγονίδες, Πτολεμαίοι, Σελευκίδες). <u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία των Εργασιών 2 και 3. Προτεινόμενη ενδεικτική δραστηριότητα: Αξιοποίηση διαδραστικών χαρτών (π.χ. από το Φωτόδεντρο) με το κράτος του Αλεξάνδρου και τα ελληνιστικά βασίλεια. Συζήτηση για τους λόγους δημιουργίας και τα χαρακτηριστικά τους. Ενδεικτική προτεινόμενη δραστηριότητα: -Μελέτη συμβατικών και ψηφιακών χαρτών και χρονογραμμών με τα σημαντικά γεγονότα και τις γεωγραφικές περιοχές ενδιαφέροντος (Ανατολή, κυρίως Ελλάδα, Ήπειρος, Ρώμη) και τις αλλαγές τους στο χρόνο από το τέλος της κλασικής εποχής ως τον 1ο αιώνα π.Χ. Παραγωγή ιστορικών ερμηνευτικών κειμένων σχετικά με τα αίτια και τις συνέπειες των συγκρούσεων των κρατών της περιόδου.</p>
<p>2. Το Κεφ. 35ο: Ο Πύρρος, ο βασιλιάς της Ηπείρου</p>	<p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στα Παραθέματα 1 και 3. <u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία των Εργασιών 1 και 2 ώστε οι μαθητές/τριες να βάλουν σε χρονική σειρά τα γεγονότα και να μπορούν να αποτιμήσουν καλύτερα τις στρατιωτικές επιλογές του Πύρρου. Προτεινόμενη ενδεικτική δραστηριότητα: -Μελέτη σύντομων γραπτών πηγών σε ομάδες για το βασιλιά Πύρρο (στρατηγικές ικανότητες, προσωπικότητα, δράση) και εξαγωγή συμπερασμάτων για τη πολιτική και στρατιωτική του δράση.</p>
<p>3. Κεφ. 36^ο: Η καθημερινή ζωή στα ελληνιστικά χρόνια και κεφ. 37^ο: Οι τέχνες και τα γράμματα στα Ελληνιστικά χρόνια (1 ώρα, περιληπτική προσέγγιση)</p>	<p><u>Βιβλίο Μαθητή:</u> Σε αυτή τη διδακτική ώρα προτείνεται να παρουσιαστούν και τα δύο κεφάλαια περιληπτικά από τον/την εκπαιδευτικό. Από τα Παραθέματα προτείνεται να δοθεί έμφαση στο 1ο του κεφ. 36 και των δυο Παραθεμάτων του κεφ. 36. Επιπλέον, να τονιστεί η σημασία της μετακίνησης μεγάλου αριθμού Ελλήνων στην</p>

	<p>Ανατολή, η ίδρυση εκεί ελληνικών πόλεων, οι σχέσεις των Ελλήνων με το γηγενές πληθυσμιακό στοιχείο και τις διαφορετικές ομάδες ανθρώπων κατά την Ελληνιστική εποχή καθώς και να τονιστεί η αξία και τα αποτελέσματα της αλληλεπίδρασης των πολιτισμών (οικονομία, γλώσσα, θρησκεία, ιδέες).</p> <p><u>Τετράδιο Εργασιών:</u> Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην επεξεργασία των Εργασιών 2 και 3 από το κεφ. 36°.</p> <p>Στο πλαίσιο επίτευξης των στόχων και της φιλοσοφίας του Προγράμματος Σπουδών ενδεικτικά προτείνονται οι παρακάτω δραστηριότητες:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Σύγκριση με τις μετακινήσεις πληθυσμών (αποικισμοί) σε προηγούμενες περιόδους και σύνδεση με το παρόν. -Εικονική περιήγηση σε πόλεις της Μ. Ασίας (π.χ. Μίλητος): http://www.fhw.gr/choros/miletus/360vr/gr/index.html?hs=15 και συζήτηση για την εικόνα μιας ελληνιστικής πόλης (πολεοδομία, ναοί, αγορά, θέατρο). -Έρευνα σε ομάδες για τα τρία από τα επτά θαύματα του κόσμου (Φάρος της Αλεξάνδρειας, Κολοσσός της Ρόδου και Βωμός του Δία Σωτήρα στην Πέργαμο) που έγιναν στα ελληνιστικά χρόνια. Επέκταση-συσχέτιση με τα άλλα τέσσερα θαύματα.
<p>4. 4° Επαναληπτικό (1 ώρα)</p> <p>5η Ενότητα: Θέματα από την Αρχαία Ιστορία -<u>Προτείνεται να μην διδαχθεί</u></p>	<p>Τα θέματα της 5ης Ενότητας του σχολικού βιβλίου προτείνεται να μην αποτελέσουν αντικείμενο ξεχωριστών μαθημάτων αλλά ο/η εκπαιδευτικός με βάση τα ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών να τα αξιοποιήσει στο πλαίσιο σχεδιασμού εκπόνησης Σχεδίων Εργασίας.</p>
<p>6η Ενότητα: Θέματα Τοπικής Ιστορίας</p>	<p>Η 6η Ενότητα του σχολικού βιβλίου προτείνεται να <u>διδαχθεί</u> σε 5 διδακτικές ώρες, σε ένα πλαίσιο διαθεματικής διδασκαλίας με την υλοποίηση Σχεδίων Εργασίας, ώστε οι μαθητές/τριες να εξοικειωθούν με τις έννοιες του τόπου, της κοινότητας και του παρελθόντος ενώ στο πλαίσιο της επίτευξης των στόχων και της φιλοσοφίας του Προγράμματος Σπουδών, οι μαθητές/τριες επιδιώκεται: α)να συνδέσουν την τοπική ιστορία με τη γενική ιστορία, β)να εξοικειωθούν με την</p>

	<p>έννοια του ιστορικού τοπίου και των πηγών του, γ) να εντοπίσουν τις μεταβολές που υπέστη ο τόπος τους μέσα στον χρόνο και να εξηγούν τις αλλαγές, δ) να συζητήσουν για τις ανθρώπινες επεμβάσεις στον τόπο τους, ε) να εξοικειωθούν με τους τρόπους ιστορικής διερεύνησης της τοπικής ιστορίας, στ) να εμπλακούν σε ερευνητικές εργασίες θεμάτων τοπικής ιστορίας και να αποκτήσουν σταδιακά ιστορικές δεξιότητες, ζ) να κατανοήσουν την αξία των προφορικών μαρτυριών ως ιστορικών πηγών και να αναπτύξουν δεξιότητες παραγωγής αρχειακού υλικού (προφορικές μαρτυρίες), η) να διερευνήσουν τις δραστηριότητες, τις στάσεις, τις αξίες και τα συναισθήματα συντοπιτών τους ως απόρροια των επαγγελματικών, κυρίως, επιλογών τους και θ) να αναπτύξουν δεξιότητες επικοινωνίας, συνεργασίας, ατομικής και συλλογικής δράσης, οι οποίες συμβάλλουν στην ενίσχυση της προσωπικής και τοπικής ταυτότητας.</p> <p>Οι ανωτέρω στόχοι προτείνεται να επιτευχθούν από τους/τις εκπαιδευτικούς με τη δημιουργία σχεδίου εργασίας (μέθοδος Project) για την υλοποίηση του οποίου προτείνονται ενδεικτικά οι παρακάτω δραστηριότητες:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Καταιγισμός ιδεών και συζήτηση στην τάξη για το τι είναι παλιό στην περιοχή των μαθητών (π.χ. κτήρια, δρόμοι, μαγαζιά, πλατεία, ηρώα, ανδριάντες, σχολεία, μνημεία, αρχαιολογικοί χώροι) και συζήτηση για το πώς το καταλαβαίνουν. -Σύνδεση γνωστών ιστορικών γεγονότων με την τοπική ιστορία αξιοποιώντας τον ιστορικό χρόνο. Συζήτηση για επιμέρους θέματα. -Άσκηση- έρευνα πεδίου αναγνώρισης στο περιβάλλον της γειτονιάς και καταγραφή για το τι είναι παλιό και καινούριο. -Ταξινόμηση πηγών του τόπου με βάση το είδος: κτήρια, φωτογραφίες, αντικείμενα, παλιά έγγραφα, βιβλία. -Καταγραφή θεμάτων τοπικής ιστορίας που ενδιαφέρουν τους μαθητές: το σχολείο τους, η γειτονιά τους, το χωριό ή η πόλη τους, δημόσια και ιδιωτικά κτήρια, μνημεία νεκροταφεία, εκκλησίες, γεφύρια, λιμάνια, φάρoi, κάστρα, παλιά εργοστά-
--	--

	<p>σια, παραδοσιακοί οικισμοί.</p> <p>-Συζήτηση για τους λόγους επιλογής και της σημασίας τους.</p> <p>-Αναζήτηση αποτυπώσεων του τόπου των μαθητών σε παλαιές φωτογραφίες και συζήτηση με ηλικιωμένους συγγενείς που θα τους πληροφορήσουν για τις μεταβολές και πώς αυτές έχουν προκύψει.</p> <p>-«Έρευνα πεδίου» σε περιοχές όπου το ιστορικό τοπίο έχει υποστεί παρεμβάσεις εξαιτίας περιβαλλοντικών, οικονομικών ή πολιτικών επιλογών της τοπικής κοινωνίας.</p> <p>-Επίσκεψη σε τοπικά αρχεία και τοπικά μουσεία, ενημέρωση από τους υπεύθυνους για τα κριτήρια οργάνωσής τους και σχολιασμός για τη λειτουργία τους. Υλοποίηση μικρών ερευνών για θέματα τοπικής ιστορίας.</p> <p>-Καταγραφή παλιότερων τοπωνυμίων και σύγκριση με τα σημερινά.</p> <p>-Διεξαγωγή έρευνας για τα οδωνύμια της γειτονιάς των μαθητών/τριών.</p> <p>-Έρευνα και μελέτη της ιστορίας του σχολείου αντλώντας δεδομένα από τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς τους και παλιούς μαθητές και μαθήτριες που ζουν στην περιοχή.</p> <p>-Πραγματοποίηση αρχειακής έρευνας: Μελέτη του μαθητολογίου ή του ποινολόγιου του σχολείου, καταγραφή σκέψεων και σύγκριση με το σημερινό εκπαιδευτικό σύστημα.</p> <p>-Αναζήτηση στο Δημοτολόγιο στοιχείων για την καταγωγή, το μορφωτικό επίπεδο και τα επαγγέλματα, αλλά και τον αριθμό των παιδιών που αποκτά κάθε ζευγάρι. Συζήτηση.</p> <p>-Συνεντεύξεις των μαθητών από μέλη της οικογένειας, από ανθρώπους της γειτονιάς και της ευρύτερης περιοχής για το πώς ήταν η ζωή τους όταν ήταν παιδιά (εργασίες, ελεύθερος χρόνος-διασκέδαση, παλιά επαγγέλματα, γιορτές).</p> <p>-Συνεντεύξεις των μαθητών/τριών από συγγενείς τους που βίωσαν άμεσα ή έμμεσα τη μετανάστευση.</p> <p>-Συλλογή φωτογραφικού υλικού, μελέτη του και διοργάνωση έκθεσης στην τάξη με θέματα: «το σχολείο μου: παλιά και τώρα», «Η αγορά του τόπου μου: άλλοτε και σήμερα», «Τοπικές γιορτές και πανηγύρια».</p>
--	--

	<p>-Μετά την υλοποίηση κάποιων από τις παραπάνω έρευνες, οι μαθητές/τριες συμμετέχουν σε δραστηριότητες ενσυναίσθησης (π.χ. παιχνίδια ρόλων με θέματα σχετικά με τη συμμετοχή των παιδιών στη σχολική ζωή, σε τοπικές γιορτές και πανηγύρια, την ψυχαγωγία και τα παλιά παιχνίδια).</p>
<p>Σύνολο διδακτικών ωρών <u>42</u>. [33 ώρες για τα επιμέρους κεφάλαια + 4 ώρες για τα τέσσερα Επαναληπτικά + 5 ώρες για την Τοπική Ιστορία] .</p>	

Προτείνεται η υλοποίηση Σχεδίου Εργασίας διάρκειας 3 ωρών με θέμα: «Κυνηγοί, αγρότες, ναύτες και τεχνίτες στο προϊστορικό Αιγαίο», βλ. Παράρτημα